

פרשת ויגש
שנת תשפ"ב לפ"ק
גליון נ"ח

העדה

העאת
אלקי אביך
ועבדהו

גליון מיוחד לבחורי חמד • ערוכים מתוך משנתו של כ"ק מרן רבינו שליט"א

משנת החסידות

שיעורים בספר התניא - פרק י"ז
שיעור ל"ז (פרשת תצוה תשנ"ט)

ביאורים ויסודות מורחבים בתורת מרן הבעש"ט ותלמידיו זיע"א

באמת זענען אלע נסיונות
בלויז איין נסיון - דער
'דרויסנדיגער פארעם'
פונעם נסיון טוישט
זיך טאקע, אבער דער
'פנימיות' דיגער מבחן פונעם
נסיון איז אייביג די זעלבע:
**צי ביסטו אן ערליכער איד
אדער נישט?
צי ביסטו א געטרייער
עבד ה' אדער נישט?**

מדור מסילת ישרים
עמוד ה'

ושכנת
בתוכם:
'שכינה'
גילוי
מלכותו ית'
בעולם

- א. מידת 'מלכות' - גילוי אלוקות בעולם**
'מלכות' היינו קבלת המלכות ברצון | כדי שיקבלו את מלכותו ברצון צריך לגלות את מידותיו | גילוי מלכותו בעולם הוא בכל הנבראים ואפילו בדומם | שכינה הוא כינוי למידת המלכות, ועיקר גילוי שכינה הוא בבית המקדש
- ב. גילוי אלוקות - הרגש רוחניים בחושים גשמיים**
כאשר מתגלה המלכות בעולם זוכה האדם להרגיש קרבת אלוקים ושלימות בלימוד התורה | וגם רואים בעיני בשר את השגחתו ית"ש בעולם | המצב המרומם בכלליי כשהיה הבית המקדש קיים | כל"י לא האמינו לנבואה על החורבן כי לא יכלו לתאר לעצמם שיתכן מציאות כזו
- ג. 'גלות השכינה' - הנהגת הקב"ה באופן של הסתר**
לאחר חורבן בית המקדש ההנהגה היא בהסתר דהיינו על פי דרכי הטבע | מי שאמונתו זכה וברורה זוכה אף בזמן הזה להנהגה של למעלה מהטבע | גלות השכינה היא תוצאה של גלות הנשמה בתוך הגוף

א.

מידת 'מלכות' - גילוי אלוקות בעולם

'מלכות' היינו קבלת המלכות ברצון | כדי שיקבלו את מלכותו ברצון צריך לגלות את מידותיו | גילוי מלכותו בעולם הוא בכל הנבראים ואפילו בדומם | שכינה הוא כינוי למידת המלכות, ועיקר גילוי שכינה הוא בבית המקדש

כל זה הוא רק מן השפה ולחוץ, אמנם בפנימיות ליבם הם כועסים על השליט ושונאים אותו על כי שולט עליהם בכח הזרוע, ובמקום סתר אשר אין עיני שוטרי המלך מגיעות לשם לא יקיימו את ציוויו, כי באמת לא קיבלו עליהם את מלכותו ואת מרותו ברצון, אלא שהשליט השליט את עצמו עליהם בכח הזרוע, ולכן אינה נחשבת מלכות אמיתית. ומלכות אמיתית היא כאשר העם בוחר את מלכם ברצון, מתוך הכרה שהמלך הוא אדם נעלה ומורם מעם אשר לו איות לשים כתר מלכות בראשו, ולו יאה ולו נאה לנהל את העם ולהורות להם חוקים ומשפטים.

בחינת 'מלכות' הוא קבלת מלכות שמים באהבה וברצון

והנה ידוע ההבדל בין 'מלכות' ל'ממשלה', כי 'ממשלה' פירושו הוא - כח וכפיה, דהיינו שהשליט לא הוכתר למלך על עמו מתוך רצון ובהירה, אלא שהשליט מלכותו עליהם בכח הזרוע על ידי צבאו וכלי מלחמה, והם המשליטים את מרותם על כל העם בכפיה, וזו אינה 'מלכות' אמיתית, אלא מלכות רק בחיצוניות, כי כלפי חוץ נתיני המדינה לא ימרו את ציווי המלך, ואף יכבדו אותו ויהללו אותו, אבל

'שכינה' הוא כינוי למידת 'מלכות' וענינה גילוי אלוקות בעולם

הנה התניא (פי"ז) מבאר הענין של 'תשובה תתאה', והוא כי בשעה שאדם עושה מעשה שהוא נגד רצונו יתברך שמו, הוא מוריד וממשיך בחינה וניצוץ אלוקי המחיה את נפשו לסטרא אחרא, וזהו מה שאמרו חז"ל (במד"ד ז, י) 'גלו לאדום שכינה עמהם', דהיינו שכשהאדם עושה מעשה אדום הוא מוריד וממשיך לשם בחינה וניצוץ אלוקי המלובשים, וזהו סוד 'גלות השכינה', וכאשר נשבר לב האדם בקרבו ועושה תשובה על מעשיו, אז נשברת רוח הטומאה והסטרא אחרא, וזהו בחינת 'תשובה תתאה', להעלות ה' תתאה, היינו להעלות את הניצוץ האלוקי ולהקימה מנפילתה אל החיצונים.

'מאן מלכי רבנן' - התלמידים מקבלים עליהם את מרותם ברצון

וזהו מה שאמרו חז"ל (עפ"י גיטין סב.) 'מאן מלכי רבנן', שאין זה רק בדרך מליצה בעלמא, אלא שלגודל הכרת התלמידים במדריגתם הנעלה של רבותיהם, הם מקבלים את מרותם עליהם ומבטלים את דעתם אליהם מתוך רצון ושמחה, וגם כאשר הם נמצאים בינם לבין עצמם ונדרשים לקבל הכרעה מסוימת בחייהם, הם חושבים מה היה רבם עושה במקרה כזה, ולפי זה הם מחליטים איך לנהוג, וזאת

פרק י"ז

וְהִיא פְּחִינַת תְּשׁוּבָה תְּתָאָה, לְהַעֲלוֹת ה"א תְּתָאָה לְהַקְיָמָה מִנְּפִילָתָהּ שְׁנִפְלָה אֶל הַחִיצוֹנִים, שֶׁהוּא סוּד גְּלוּת הַשְּׂכִינָה, כְּמֵאֲמַר רַז"ל "גְּלוּ לְאֲדוּם, שְׂכִינָה עִמָּהֶם". דְּהֵינּוּ, כְּשֶׁאָדָם עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה אֲדוּם, מוֹרֵיד וּמְשִׁיךְ לְשֵׁם פְּחִינַת וְנִצּוּץ אֱלֹהוֹת הַמְּחִיָּה אֶת נַפְשׁ רִוַּח וְנִשְׁמַת שְׁלוֹ, הַמְּלַבְּשִׁים בּוֹ כְּנֶפֶשׁ הַבְּהִמִּית, מַחְקֵלָפָה שְׂבָלָבוּ שְׂבָחָלָל הַשְּׂמָאֵלִי, הַמּוֹלֶבֶת בּוֹ פְּעוּדוֹ רִשְׁעוֹ וּמוֹשְׁלֵת פְּעִיר קַטְמָנָה שְׁלוֹ, וְנִפְשׁוֹ רִוַּחוֹ וְנִשְׁמַתוֹ כְּבוֹשִׁים בְּגוֹלָה אֲצֵלָה

וכדי להבין מהו סוד 'גלות השכינה', נזכיר מהו ענין 'שכינה' באופן כללי, וידוע מה דאיתא בבוה"ק ובתיקונים שאחד מהכינויים של מידת 'מלכות' הוא 'שכינה', כי 'שכינה' היא מידת התגלות מלכותו ית"ש בעולם, דהיינו האלוקות 'השוכנת' ומתגלה בעולם נקראת שכינה, כי שלימות כל המידות העליונות הם התגלות מידות אלו בעולם, וזהו מידת 'מלכות' שהוא גילוי כל המידות העליונות בעולם הזה.

והנה ידוע ההבדל בין 'מלכות' ל'ממשלה', כי 'ממשלה' פירושו הוא - כח וכפיה, **דהיינו שהשליט לא הוכתר למלך על עמו מתוך רצון ובחירה**, אלא שהשליט מלכותו עליהם בכח הזרוע על ידי צבאו וכלי מלחמה, והם המשליטים את מרותם על כל העם בכפיה, **וזו אינה 'מלכות' אמיתית, אלא מלכות רק בחיצונית**

~

ועיקר גילוי השכינה בעולם הזה היה בזמן שבית המקדש היה קיים, ושם היה המקום המיועד לגילוי שכינתו ית"ש, והתגלות השכינה במקום המקדש האירה על נשמתם של כל אחד ואחד מבני ישראל, והתגלה אז בכל אחד ואחד מידת המלכות הפרטית שלו... **וכאשר האדם זוכה לגילוי אלוקותו ית"ש לפום דרגא דיליה הוא בחינת יחוד קוב"ה ושכינתיה**

מבלי שאף אחד יאלץ או יכריח אותם לעשות כן, וכל זאת מתוך קבלת מרות ריבם עליהם מתוך רצון, והוא המלכות האמיתית.

כדי שיקבלו את מלכותו ית"ש ברצון צריך לגלות את מידותיו בעולם

זהו ענין גילוי מלכותו ית"ש בעולם, כי אין רצון השי"ת שכלל ישראל יקבלו את מרותו בבחינה של 'שליט', אלא בבחינה של 'ומלכותו ברצון קבלו עליהם', שכלל ישראל יקבלו עליהם עול מלכות שמים באהבה וברצון, וכדי שירצו לקבל את מלכותו צריך שיהיה גילוי המלכות בעולם, כי כמו במלכותא דארעא, אף אם יהיה מלך שהוא מורם מעם, חכם הרזים ומלא מעלות טובות ומידות תרומיות, מכל מקום כל עוד שמעלות אלו לא יתגלו לבני עמו לא ירצו לקבל עליהם את מלכותו, כי לא די במה שיש למלך זה את כל אותם המעלות הטובות, אלא צריך הוא שיהיה לו גם את מידת המלכות, דהיינו הכח לגלות מידות ומעלות אלו בעולם.

וכמו שיתכן שיהיה אדם חכם מאד מלא כשרונות ומעלות רבות, אכן אם אין בו את התכונות הנדרשות להביא את כל אותם המעלות לידי גילוי בעולם, אם מחמת חסרון כח ההסברה, או מחמת סיבה אחרת, הרי שהעולם לא יכירו במעלותיו הרבות. ומאידך יתכן שאדם שמעלותיו פחותות ממעלותיו של הראשון, אך נתברך בתכונה זו שבכוחו להביא את כל מעלותיו לידי גילוי בעולם, ונמצא שבעיני העולם נחשב השני לאיש נעלה וחכם יותר מן הראשון, הגם שמעלותיו של הראשון רבות הן לאין ערוך ממעלותיו של השני, וכך הוא גם בנוגע למלכות שמים, כי כאשר חפץ הקב"ה שעם קודשו יקבל עליו את מלכותו ברצון ובשמחה, בהכרח להביא את מלכותו לידי גילוי בעולם, כדי שיכירו וידעו כל יושבי תבל כי המלכות שלו הוא, ואז יקבלו עליהם את מלכותו ית"ש באהבה ומתוך רצון.

ענין גילוי מלכותו ית"ש בעולם הוא בכל הנבראים ואף בדומם

והנה ענין גילוי מלכותו יתברך שמו בעולם שייך בכל נברא בעולם ואף בדומם, וכמו שמצינו בשעת מתן תורה ש'הר סיני עשן כולו מפני אשר ירד עליו ה' באש ויעל עשנו כעשן הכבשן ויחרד כל ההר מאד' (שמות יט, יח), וכן מצינו בנביא (ישעיהו נה, ב) 'ההרים והגבעות יפצחו לפניכם רינה, וזאת כי אף בדומם יש חיות אלוקות המחיה את הדומם, ולמרות שלא שייך לומר שלהר הדומם היה הרגש של 'חרדה' כמו לבני אדם, אכן מפאת גילוי החיות האלוקות המחיה את ההר ישנה בחינה מסוימת של חרדה אף בדומם.

וכמוכן שישנם דרגות שונות של גבוה מעל גבוה בהשגת גילוי אלוקותו ית"ש בעולם, כי אינו דומה השגת אלוקות של אדם ממשלה להשגתם של אומות העולם, כי אף איש נכרי שאינו מזרע ישראל יכול בשכלו הגשמי להשיג השגה באלוקות, אך השגה זו בדרגה פחותה ושונה מאיש ישראל, וכמו"כ אינה דומה אופן גילוי האלוקות בבחינת מדבר מהשגה זו אצל חיה ובהמה, וכן שונה ופחותה גילוי האלוקות בבחינת צומח ודומם, אמנם הצד השווה שבהן שבכל נברא שבעולם ישנה חיות אלוקות המחיה אותו, והשלימות האמיתית הוא **כאשר כל נברא משיג את גילוי אלוקותו באופן הנעלה ביותר כפי ערכו וכפי מידת האפשרות שקבע השי"ת שיתגלה בכלים שלו**, בבחינה של 'זימלא כבוד ה' את כל הארץ' (במדבר יד, כא), דהיינו שכבוד ה' ממלא את כל כלי הקיבול של כל הנבראים בעולם כפי ערך השגתם.

עיקר גילוי השכינה בעולם הוא ע"י השראת השכינה בבית המקדש

ועיקר גילוי השכינה בעולם הזה היה בזמן שבית המקדש היה קיים, ושם היה המקום המיועד לגילוי שכינתו ית"ש, והתגלות השכינה במקום

ב.

גילוי אלוקות - הרגש רוחניים בחושים גשמיים

כאשר מתגלה המלכות בעולם זוכה האדם להרגיש קרבת אלוקים ושלימות בלימוד התורה | וגם רואים בעיני בשר את השגחתו ית"ש בעולם | המצב המרומם בכלל"י כשהיה הבית המקדש קיים | כלל"י לא האמינו לנבואה על החורבן כי לא יכלו לתאר לעצמם שייתכן מציאות כזו

ענין ה' אלוקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה' (דברים יא, יב), מכל מקום לא תמיד זוכים לראות זאת בעיני בשר, אבל בזמן שבית המקדש היה קיים הייתה התגלות אלוקית בעולם, עד שכל אחד זכה לראות באופן מוחש את ההשגחה העליונה על כל צעד ושעל.

כאשר הנהגת הקב"ה בהתגלות אין מקום לנקוט בדרכי השתדלות טבעיים

ולזאת מצינו בדברי הימים (ב טז, יב) שהנביא מתרעם על אסא המלך ש'גם בחליו לא דרש את ה' כי ברופאים', ולכאורה מה החטא שאסא דרש ברופאים, הלוא דרשו חז"ל (ברכות ט) על הפסוק (שמות כא, יט) 'ורפא ירפא' - שמכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות, אכן הביאור הוא שכאשר האדם אינו זוכה לראות בעיני בשר את ההשגחה העליונה, נדרש ממנו להתנהל באופן טבעי, ועל פי דרכי הטבע כאשר האדם חולה צריך ללכת לרופא שירפא את חוליו, אמנם בזמן שבית המקדש היה קיים זכו כולם לראות את ההשגחה העליונה

אלוקית בבית המקדש הייתה השפעה מיוחדת של אור התורה על כל ישראל.

כאשר מתגלה המלכות בעולם זוכה האדם להרגיש קרבת אלוקים

וכמו כן כאשר הייתה התגלות אלוקית בבית המקדש היה האדם מרגיש באופן נעלה ביותר ש'קרבת אלוקים לי טוב' (תהלים עג, חח), וכל כולו היה מלא אהבה ודביקות בכבוד ית"ש, ועל אחת כמה וכמה בעת תפילתו לפני השי"ת, זכה להרגיש רגשות קודש נעלים ונשגבים, וכאשר היה גילוי שכינה בתחונתו היה גם אפשרות להשיג את מדיגת הנבואה, וכך גם בכל עניני עבודת השי"ת שהיה האדם משיג בהם שלימות..

בהתגלות מלכותו בעולם רואים בעיני בשר את השגחתו ית"ש בעולם

וכמו שהייתה התגלות אלוקית בעינינו הרוחניים, כן הייתה התגלות אלוקית בעינינו הגשמיים, שבזמן שבית המקדש היה קיים זכו לחזות את ההשגחה העליונה באופן מוחש, ואף על פי ש'תמיד

והנה, בְּשִׁחָהּ בֵּית רֵאשׁוֹן קִיָּם, שָׁבוּ הָיָה הָאָרוֹן וְהַלְוִיִּים
בְּבֵית קִדְשׁ הַקְּדָשִׁים, הָיָה הַשְּׂכִינָה, שֶׁהִיא מְלֻכּוֹת
רֵאשׁוֹנוֹת, שֶׁהִיא בְּחִינַת גְּלוּי אֹרֶךְ אֵין סוֹף בְּרִדָּה הוּא שׁוֹרָה
שָׁם וּמְלֻכּוֹת בְּעֶשְׂרֵת הַדְּבָרוֹת, בְּיָתֵר שְׂאֵת וְיָתֵר עוֹ, בְּגִלּוּי
רַב וְעֵצוֹם... כִּי עוֹלָם הוּא הַנְּשָׂמִי מִתְּנַהֵג בְּהַתְּלַשׁוֹת הַמְּכַבֵּעַ
הַנְּשָׂמִי. וְהַלְוִיִּים מַעֲשֶׂה אֱלֹהִים הַמָּה, וְהַמְּקַטֵּב מִכְּתָב
אֱלֹהִים הוּא, לְמַעַל מִהַמְּכַבֵּעַ שֶׁל עוֹלָם הוּא הַנְּשָׂמִי, הַנְּשָׂפֵעַ
מִהָאָרֶת הַשְּׂכִינָה שֶׁבְּחִיבָל קִדְשֵׁי קְדָשִׁים דְּעֵשִׂיָּה, שֶׁמִּמֶּנָּה
נִמְשָׁךְ אֹרֶךְ וְחִיּוֹת לְעוֹלָם הָעֵשִׂיָּה, שְׁנֵם עוֹלָם הָיָה בְּכָל־לֹ

על כל צעד ושעל, וכאשר האדם זוכה לראות בעיניו את השגחתו ית"ש בעולם על כל צעד ושעל, יש תביעה כלפיו מדוע הוא דורש ברופאים, כי הלוא נוכח לראות בחוש שיש מנהיג לבירה, ואני ה' רופאך' (שמות טו, כו) וברצותו ירפא את החולה מיד, ואם כן מה לך לדרוש ברופאים.

וכך מצינו אצל שאול המלך (שמואל א ט) שכאשר קיש אביו ביקש ממנו לחפש את האתונות שאבדו לו, הלך שאול המלך לשאול את שמואל הנביא איפה האתונות, וזאת כי בימי שאול הייתה התגלות אלוקית במשכן שילה, והכל ראו בחוש את הנהגה העליונה, עד שהיה פשוט בעיני שאול שנביא ה' ודאי יידע להגיד לו איה מקום האתונות שאבדו.

וכך התנהלו כל סדרי העולם באופן של גילוי ההשגחה העליונה באופן מוחש ביותר, כי ראו ישראל שאם חטאו ח"ו אזי 'עצור את השמים ולא יהיה מטר' (דברים יא, ז), וכאשר שבו בתשובה בלב שלם, מיד נפתחו ארובות השמים וירדו גשמי ברכה, וההשגחה הייתה ברורה וגלויה לעין כל, עד שכמעט לא היה שייך ענין של נסיונות באמונה, שהרי ראו בחוש שיש מנהיג לבירה על כל צעד ושעל.

נקודות:
על אבדן ההתגלות האלוקית על העניינים הרוחניים אמר 'שבת משוש ליבנו נהפך לאבל מחלנו', ואילו על אבדן גילוי מלכותו על העניינים הגשמיים אמר 'נפלה עטרת ראשנו', כי העטרה שהוא לבוש מלכות מורה על ענין חיצוני יותר, וכל זאת כי 'אוי לנו כי חטאנו'

גלות השכינה הוא פועל יוצא מהגלות הפרטית של כל אדם מישראל, כי כאשר האדם נמשך אחר הנפש הבהמית נמצאת נשמתו בגלות ובהסתרה, כי תחת שהנשמה תהיה בהתגלות, דהיינו שישליט את נשמתו על גופו, וכל רצונותיו ותשוקותיו יהיו לאהבה וליראה את ה' כפי שהנשמה נכספת ועורגת להקב"ה, הרי נשמתו נמצאת בהסתר ובגלות, כי באמת מפאת הנשמה שבקרבו האדם משתוקק לעשות רצון בוראו, אלא שרצון זה בהסתר כי הגוף החומרי מסתיר את הנשמה, וזה הוא הגורם לגלות השכינה שאף השכינה הקדושה בהסתר, והדרך להוציא את השכינה מגלותה הוא על ידי שהאדם יוציא את נשמתו מהגלות בה היא נמצאת, וישליט את נשמתו על גופו, ועל ידי כך נזכה לפדות את השכינה מהגלות המר, ונזכה לבנין בית המקדש ולהתגלות מלכותו בעולם ב"א.

לדברי הנביאים שניבאו על חורבן בית המקדש, כפי שנאמר (איכה ד, יב) 'לא האמינו מלכי ארץ וכל כל ישבי תבל כי יבא צר ואויב בשערי ירושלים', כי לא יכלו לתאר לעצמם מציאות של חיים ללא גילוי מלכותו יתברך בעולם, וכאשר נחרב בית המקדש ושוב לא זכו להתגלות אלוקית היו בטוחים שח"ו מאס הקב"ה בישראל ואינו חפץ יותר בקיום מצוותיו.

'שבת משוש לבנו' - על החלק הרוחני, 'נפלה עטרת ראשנו' - על החלק הגשמי

ועל אבדן שני בחינות אלו - ההתגלות האלוקית על העניינים הרוחניים וגילוי מלכותו על העניינים הגשמיים - מקונן הנביא (איכה ה, טו - טז) 'שבת משוש לבנו נהפך לאבל מחולינו, נפלה עטרת ראשנו אוי נא לנו כי חטאנו', דהיינו שעל אבדן ההתגלות האלוקית על העניינים הרוחניים אמר 'שבת משוש ליבנו נהפך לאבל מחלנו', ואילו על אבדן גילוי מלכותו על העניינים הגשמיים אמר 'נפלה עטרת ראשנו', כי העטרה שהוא לבוש מלכות מורה על ענין חיצוני יותר, וכל זאת כי 'אוי לנו כי חטאנו'.

כל"י לא האמינו לנבואה על חורבן הבית כי לא יכלו לצייר לעצמם מציאות כזה

והנה מרוב ימים ושנים שאנו נמצאים בגלות המר, איננו משיגים את עומק השבר בחורבן בית המקדש, כי הורגלנו לחיים שאין בהם גילוי מלכותו יתברך שמו בעולם באופן מוחש, אמנם באמת ההבדל בין צורת החיים בזמן שבית המקדש היה קיים שאז זכו ישראל לגילוי מלכותו יתברך בעולם לבין החיים אותם אנו חיים כהיום בזמן החורבן, הוא הבדל עצום מאד, עד כי אלו שחיו בזמן שבית המקדש היה קיים לא יכלו לצייר בעיניהם שיתכנו חיים כאלו שבהם לא זוכים להתגלות מלכותו בעולם, ולכן לא האמינו

'גלות השכינה' - הנהגת הקב"ה באופן של הסתר

לאחר חורבן בית המקדש הנהגה היא בהסתר דהיינו על פי דרכי הטבע | מי שאמונתו זכה וברורה זוכה אף בזמן הזה להנהגה של למעלה מהטבע | גלות השכינה היא תוצאה של גלות הנשמה בתוך הגוף

הקב"ה באופן של התגלות, והשגחתו מולבשת ומוסתרת בתוך דרכי הטבע, מכל מקום צריך האדם שיהיה אמונתו זכה וברורה ולהאמין בלב שלם שאין שום הבדל בין דרך הטבע לבין למעלה מדרך הטבע, שהלוא הכל הוא רק מאיתו יתברך שמו, ואין דרך הטבע אלא דרך של הסתרת השגחתו יתברך שמו, אבל לאמיתו של דבר אין שום הבדל ביניהם, וכמו שאמר רבי חנינא בן דוסא לבתו (תענית כה). 'מי שאמר לשמן וידלוק הוא יאמר לחומץ וידלוק', והנה האדם החי באמונה כזו זוכה להנהגה של למעלה מהטבע גם בזמן הזה, כי הנהגת הקב"ה עם בריותיו הוא כפי גודל אמונתם בו, וכן להיפך כאשר יש לאדם הבדל בין הסתמכותו על הנהגת הקב"ה בדרכי הטבע לבין הסתמכותו על הקב"ה בהנהגה שלמעלה מדרך הטבע, אינו יכול לצפות להנהגת הקב"ה עמו באופן של למעלה מדרך הטבע, כי כאמור הקב"ה מתנהג עם ברואיו כפי גודל אמונתם בו.

גלות השכינה' - כאשר הנהגת הקב"ה הוא בהסתר
והנה כאמור לעיל בחינת 'שכינה' הוא כינוי למידת מלכות שעניינה גילוי אלוקותו בעולם הזה, וכאשר חרב בית המקדש ואין להקב"ה דירה בתחתונים, שוב אין התגלות של מלכותו ואלוקותו בעולם וכל הנהגתו הוא באופן של הסתר, ונמצאת בחינה זו בגלות, וזהו 'גלות השכינה' שבחינה זו של 'שכינה' שהוא גילוי מלכותו בעולם נמצאת בגלות, והוא צער לשכינה שמידת המלכות אינה באופן של התגלות אלא בהסתרה.

גלות השכינה היא תוצאה של גלות הנשמה בתוך גוף האדם

וגלות השכינה הוא פועל יוצא מהגלות הפרטית של כל אדם מישראל, כי כאשר האדם נמשך אחר הנפש הבהמית נמצאת נשמתו בגלות ובהסתרה, כי תחת שהנשמה תהיה בהתגלות, דהיינו שישליט את נשמתו על גופו, וכל רצונותיו ותשוקותיו יהיו לאהבה וליראה את ה' כפי שהנשמה נכספת ועורגת להקב"ה, הרי נשמתו נמצאת בהסתר ובגלות, כי באמת מפאת הנשמה שבקרבו האדם משתוקק לעשות רצון בוראו, אלא שרצון זה בהסתר כי הגוף החומרי מסתיר את הנשמה, וזה הוא הגורם לגלות השכינה שאף השכינה הקדושה בהסתר, והדרך להוציא את השכינה מגלותה הוא על ידי שהאדם יוציא את נשמתו מהגלות בה היא נמצאת, וישליט את נשמתו על גופו, ועל ידי כך נזכה לפדות את השכינה מהגלות המר, ונזכה לבנין בית המקדש ולהתגלות מלכותו בעולם ב"א.

בפנימיות נפשם של ישראל הם מאמינים בני מאמינים

והנה בוודאי אשר בפנימיות נפשם של ישראל הם מאמינים בני מאמינים וברור אצלם שאין שום הבדל בין דרכי הטבע להנהגה שלמעלה מדרך הטבע, וכל דרכי הטבע הם רק לכבושים בהם הקב"ה מסתיר את הנהגתו בעולם, אלא כאשר הנהגת הקב"ה בעולם הוא בהסתר פנים הוא גורמת לאדם להתבלבל בבחינה מסוימת, ולחשוב כאילו יש איזה הבדל בין הנהגה טבעית להנהגה על טבעית, אולם כאמור בפנימיות נפשם של ישראל אמונתם איתנה וברורה שהן הנהגה הטבעית והן הנהגה של למעלה מדרך הטבע הכל אחד הוא.

לאחר חורבן בית המקדש הנהגת הקב"ה הוא באופן של הסתר

והנה ודאי ופשוט שאף לאחר חורבן בית המקדש לא הסיר הקב"ה את השגחתו מישראל, וכדברי הכתוב (ויקרא כו, מד) 'ואף גם זאת בהיותם בארץ איביהם לא מאסתיים ולא געלתים לכלתם להפר בריתי אתם כי אני ה' אלוקיהם', אמנם אופן השגחת הקב"ה לאחר החורבן הוא באופן שונה, כי בזמן שבית המקדש היה קיים הייתה השגחתו באופן גלוי וכמו שנתבאר, אבל לאחר החורבן השגחת הקב"ה הוא באופן של הסתר פנים, דהיינו שכל הנהגתו והשגחתו מולבשת ומוסתרת בתוך דרכי הטבע.

כאשר הנהגתו הוא בהסתר צריך לנהוג על פי דרכי הטבע

וההבדל הוא כי כאשר הקב"ה הנהיג את העולם באופן של גילוי, היה האדם רואה בחוש את הנהגת הקב"ה, וכמו שהזכרנו לעיל שהנביא התרעם על אסא המלך מדוע הלך לדרוש ברופאים, כי כאשר הנהגה הוא באופן של גילוי אין מקום לדרוש ברופאים, כי 'אני אמית ואחיה מחצתי ואני ארפא ואין מידי מציל' (דברים לב, לט), אמנם לאחר שנחרב בית המקדש הלביש הקב"ה את הנהגתו בתוך דרכי הטבע, ולכן החולה צריך לדרוש ברופאים כדי להתרפאות, ואף שפשוט שאין ביד הרופא לעשות מאומה, והכל מאתו יתברך שמו, מכל מקום כאשר הנהגה הוא באופן של הסתר, צריך לעשות פעולות טבעיות כדי להתרפאות.

מי שאמונתו זכה וברורה זוכה אף בזמן הזה להנהגת הקב"ה עמו באופן של התגלות והנהגה למרות שמאז חרב בית המקדש אין הנהגת

א.

שתי דרכים בעבודתו ויתברך של יהודה ושל יוסף

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני (מד, יח).

אי בספה"ק כי המחלוקת שהיתה בין השבטים הק', היתה מיוסדת על הבדל יסודי ועמוק בדרכי עבודת ה', שהיתה חלוקה בין יהודה ויוסף, אשר מבחינה זאת באו השבטים אשר העמידו את יהודה אלוף לראשם, ונחלקו על יוסף.

ונפרש בזה, כי עניינו של יוסף הצדיק הוא עבודת האדם להשלים את עצמו, והוא ע"י עבודה והתאמצות בעבודת ה' בתוקף ועוז, ובדרך העבודה הזאת מודגש הדבר כי זה העובד ה' זכה להתעלות ולהתרומם ולהיות בעל מדרגה ע"י כחו ובזכות עבודתו בקודש. ואילו עניינו של יהודה הוא הביטול המוחלט להקב"ה, כענין מדת המלכות שזכה בה יהודה ועליה אמרו בזה"ק (ח"א קכח) דלית לה מגרמה כלום. ולפי הדרך הזאת בעבודת ה', מחשיבים את כל המעשים בעבודת ה' להסד מאת ה' וכך גם כל המדרגות שזוכה בהם, והאדם כמו שהוא מצד עצמו אינו נחשב כלום, אלא הוא זוכה שהקב"ה משפיע אליו ומגלה את חסדו הגדול עליו.

וחילוק זה נמצא גם בדורות המאוחרים יותר, בין דוד המלך ע"ה מזרע יהודה, לבין שאול המלך ע"ה משבט בנימין שהם בבחי' יוסף כדאי באריה"ק (לקיות ויגש). כי שאול היה נקרא 'בחור טוב', ואין איש מבני ישראל טוב ממנו, משכמו ומעלה גבוה מכל העם (ש"א מ, ב) דהיינו שזכה בעבודתו להיות צדיק מושלם במעשיו ובעל מעלה. ואילו על דוד לא נזכרו דברים אלו, כי אכן עניינו לא היה מה שזכה להיות איש המעלה ובעל מדרגות, אלא כמו שכתוב עליו (שם יח, יד) וה' עמו, כי כל עניינו היה להיות מרכבה לשכינה, בביטול מוחלט אל הקב"ה. ומפני כן אין חשיבותו על מה שזכה במעשיו למעלות ומדרגות, שהרי אין הוא מחשיב ומייחס את מעשיו ועבודתו לעצמו, אלא כל עניינו הוא אשר שלימותו של הקב"ה מתגלית עליו.

ולכן נאמר ויגש 'אליו' יהודה, דהיינו אשר יוסף נחשב בעצמו לאיש המעלה, מאחר שעבד וזיכך את עצמו בכח עבודתו בקודש, ולכן יש חשיבות 'אליו' בעצמו. אבל יהודה ניגש אליו ואמר לו 'בי אדוני', והיינו שאמר בי שורה הקב"ה כביכול, ומצד זה צריך יוסף להיכנע אליו.

ובאמת אמרו כי באותו פרק היתה התכללות בין יהודה ויוסף, וכמו שיתבאר בעז"ה. ונקדים מה שאמרו חז"ל (יזמא כג) שאול באחת ועלתה לו דוד בשמים ולא עלתה לו, והיינו אשר אצל שאול המלך מצינו מכשול בדבר אחד, ועז"ה הפסיד את המלוכה. ואילו דוד המלך נרשמו עליו שני מכשולות, ובכל זאת לא הפסיד את מלכותו. וביאור הענין הוא ע"פ הג"ל, כי מצד דרך עבודתו של שאול המלך אשר עניינו הוא לזכות בכח עבודתו למעלות ומדרגות עליונות, א"כ הרי כמו שהמעלות נקופו לזכותו להחשיבו כצדיק יסוד עולם, כך גם נחשבו המכשולות אצלו כחסרונות במעלתו, עד שהפסיד ע"י"ו את המלוכה. אבל אצל דוד המלך אשר גם כל המעלות והמדרגות אינן נחשבות לדבר שלו, אלא הוא בטל ומבוטל להקב"ה לגמרי, א"כ גם המכשולות אינן נחשבות לו לחסרונות.

ובזה נבחין את ההתכללות בין יהודה ויוסף באותו זמן, כי הנה כאשר מצאו את הגביע באמתחת בנימין אמר יהודה (מד, טו) האלקים מצאו את עון עבדיך, והרי כי אע"פ שאמר שאינו יודע מזהיך התגלגל חטא זה לידם, מ"מ הרי הוא קורא אל החטא 'עון עבדיך' ומטיל את האשמה עליהם. והרי זה כדרכו של יוסף, שכאשר הוא נכשל חז' בחטא,

הרי הוא לוקח אחריות על המעשה ומחייב את עצמו לשוב עליו כמו מי שאשם לגמרי בדבר. ומצד שני מצינו להיפך, אשר יוסף מדבר כמו שראוי ע"פ דרכו של יהודה. כי כאשר התוודע יוסף אל אחיו אמר להם 'ועתה לא אתם שלחתם אותי הנה כי האלקים' (מד, ח), והרי הוא מדבר בזה בדרכו של יהודה שמתבטל לגמרי להקב"ה, ולכן הרי הוא מחשיב כל דבר למעשי ה' בלבד. והיינו לפי שבאותה שעה כאשר יהודה ויוסף נועדו יחדיו, וכו' לאיזה בחי' של התכללות שני הדרכים גם יחד, מעין ודוגמא אל השלימות שתהיה לעת"ל [שמזכירים בהפסרת פרשה זו] אשר עין יהודה ועין יוסף יהיו עין אחד (יחזקאל לו, ט).

ב.

אחדות יהודה ויוסף בחי' שמים וארץ

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני (מד, יח).

אי בספה"ק צבי לצדיק כי 'ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני' הוא בגי' ראשי התיבות של שמע ישראל וגו' וברוך שם וכו' (שיי"א"א, ב"ש"כ"מ"ו - תש"ל). כי באותה שעה נהיה יחוד בין יהודה ויוסף, והוא בחי' של יחוד בין שמים וארץ שהם יהודה עילאה (שמע ישראל) ויהודה תתאה (ברוך שם), כי יוסף הוא כנגד מדת היסוד שהוא בחי' שמים ויחז"ע, ויהודה הוא כנגד מדת המלכות שהיא בחי' הארץ ויחז"ת.

והנה מספר זה (תש"ל) הוא בגי' ב' פעמים שס"ה, ויבואר ע"פ מ"ש הוזה"ק (ח"ב ערה) כי כנגד שס"ה ימות החמה שיש בעוה"ז, קיימים שס"ה 'יומין עלאין' בעולמות העליונים. ולכן מספר זה המורה על יחוד שמים וארץ, הוא בגי' ב' פעמים שס"ה כנגד 'יומין עלאין ויומין תתאין'.

והנה בזה"ק (שם) דרש על אלו הימים העליונים את הפסוק (שמות יב, כא) משכו וקחו לכם, דהיינו 'משכו ויומין עלאין' לאנחרא ליומין תתאין, וכמו שפרש שם כי הימים העליונים נחשבים לשס"ו ימים, אשר הם כמנין 'משכו', ע"י"ש. ויש לבאר את הדבר, ע"פ מה שאמרו חז"ל (יזמא ב) כי רק שס"ד ימים יש רשות לשטן להשטין, ואילו יוה"כ אינו בחשבון הימים. ולכן י"ל כי רק שס"ד ימים נחשבים ל'יומין תתאין', ואילו ביוה"כ כבר מאיר הארה מן ה'יומין עלאין', ולכן הם נחשבים לשס"ו ימים. [ובזה ביארנו טעם נכון למנהג ישראל לזכות את היום שלמחרת יוה"כ בשם גא'ט"ס נאמען טאג' (יום שם ה), כי מאחר שיוה"כ הוא היום השס"ה שבו זכינו להארה מן ה'יומין עלאין, לכן היום שלמחרתו נחשב ליום השס"ו מן ה'יומין עלאין, ולכן הוא מכונה 'שם הו"ה' אשר הוא בגי' שס"ו].

והנה בספה"ק ברית כהונת עולם (אילו של יצחק פ"ו) כתב לרמז כי ראשי התיבות שמע ישראל וגו' (שיי"א"א - של"ב) הם בגי' אליהו סנדלפון [כי אליהו הנביא נתעלה להיות מלאך ה', ואילו ראשי תיבות ברוך שם וכו' (ב"ש"כ"מ"ו - ש"ח) הם בגי' הנוך מטטרון] [כי הנוך נתעלה להיות מלאך זה]. והנה הם ביחד בגי' תש"ל, ויש ענין לעשות התכללות בין שני המאלכים האלו, ע"כ י"ל הנוך סנדלפון הוא בגי' שס"ד, ואילו אליהו מטטרון הוא בגי' שס"ו. (כמו שחילקנו במנין הימים שס"ד ליומין תתאין ושס"ו ליומין עלאין).

וכן יש לרמז בפסוק ויגש אליו וגו', שהזכרנו מדברי הצבי לצדיק שהוא בגי' תש"ל. והנה גם הוא מתחלק לאלו הבחינות, כי ויגש אליו הוא בגי' שס"ו, ואילו 'יהודה ויאמר בי אדוני' הוא בגי' שס"ד. [ויש להוסיף כי גם 'ידבר נא עבדך' ע"כ הוא בגי' שס"ד, וכך גם התיבה הראשונה של הפרשה 'ויגש', בצירוף עם התיבה האחרונה של הפרשה 'מאד', הם בגי' שס"ד. וי"ל כי עיקר העסק בפרשה זו באחדות יהודה ויוסף, היתה על העלאת וקישור ה'יומין תתאין' בשרשם].

ג.

יוכבד נולדה כהכנה ליציאת מצרים

כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים (מד, כז).

פירושו חז"ל (מובא ברש"י על פסוק כז) כי יוכבד שנולדה בין החומות השלימה את מנין השבעים נפש.

יש לפרש במה שנולדה יוכבד בכניסת בני ישראל לארץ מצרים, שהוא ע"פ מה שאמרו חז"ל (מגילה יג) כי אין הקב"ה מביא מכה על כלל ישראל אלא א"כ ברא להם רפואה תחילה, ולכן לפני הכניסה אל גלות מצרים כבר נולדה אמו של משה ואהרן שהיו שליחי הגאולה ממצרים.

ומלבד מה שהיתה יוכבד אמו של הגואלים, יש בשמה ג"כ רמז על שורש כל ענין הגאולה. כי אי' באריה"ק (שעה"כ דרושי קדיש, א) אשר כל העליות שיש בכל העולמות הם ע"י שם מ"ב, ולכן שם זה הוא הכח להעלאת ניצוה"ק, ולפי שיציאת מצרים באה באופן של עליה, כאשר ביררו כל"י והעלו את כל הניצוה"ק ונשמות ישראל אשר היו גנוזים בארץ מצרים, ואכן בהרבה מקראות נזכר לשון של 'העלאת' ממצרים. ומפני כן באה יציאת מצרים ע"י שם מ"ב, שהוא שורש לכל העליות כנ"ל. וזה הוא הרמז בשמה של 'יוכבד' שהיא בגי' מ"ב, ונמצא מרומז שורש הגאולה מיד בכניסת בני ישראל למצרים.

ויש להוסיף עוד, כי ישנם ד' עולמות אצילות בריאה יצירה ועשיה, וא"כ ישנם שלש עליות מעולם לעולם, מעשיה ליצירה מציורה לבריאה ומבריאה לאצילות, ומולם באים ע"י שם מ"ב כנזכר מהאריה"ק, וא"כ תכלית העליות הוא ע"י ג' פעמים מ"ב. וזה ג"כ רמז בכניסת בני ישראל למצרים, כי השם הראשון שזכר במנין הע' נפש (שאינו מן השבטים, אשר הם נחשבים לדרגא אחת, ואכמ"ל) הוא 'הנוך' בכור ראובן, והוא בגי' ב' פעמים מ"ב, וביחד עם יוכבד שנולדה האחרונה מכולם שהיא בגי' מ"ב כנ"ל, נמצא ג"פ מ"ב.

ובאמת מ"ב בעצמו הוא בגי' ג' פעמים יד, כי יד הוא לשון של חיבור וקירבה, וע"י העליה מעולם לעולם נהיה חיבור ביניהם, ולכן שם מ"ב המחבר בין ג' העולמות הוא בגי' ג"פ יד. והוא ג"כ בגי' 'לבד' שהוא לשון של חיבור, והוא בשיעור שלשה טפחים, להורות על ג' החיבורים בין העולמות. ושיעור ג' טפחים נקרא בלשון חז"ל (עירובין טז) 'שיודקך גדי בבת ראש', דהיינו שיעור שיכול גדי לעמוד בו להדיא (רש"י שם). ויש לרמז בזה, כי 'גדי' הוא נוס' ג' יד, דהיינו ג' פעמים יד שהוא בגי' 'לבד' אשר שיעורו בג' טפחים.

עוד י"ל כי יוכבד הוא בגי' ב' פעמים אה"ה, כי הבטיח הקב"ה להוציא את בני ישראל ממצרים בשם אה"ה אשר אה"ה (שמות ג, ד), וא"כ יש בזה עוד רמז על ענין הגאולה מיד בכניסתם בני ישראל למצרים. ועל כך אמרו חז"ל כי יוכבד נולדה 'בין החומות', שהרי שם אה"ה יש לו ג' מילואים (אל"ף ה"ו יו"ד ה"ו - קס"א, אל"ף ה"ה יו"ד ה"ה - קנ"א, אל"ף ה"ה יו"ד ה"ה - קמ"א) שהם בגי' 'חומות', כמו שנרמז בפסוק (וצריה ב, ט) ואני אהיה לה נאום ה' חומות אש סביב. וא"כ יוכבד שהיא ב' פעמים אה"ה היינו ב' פעמים חומת, וזהו 'בין החומות'.

עוד יש לפרש במה שאמרו כי יוכבד נולדה בין החומות, דהיינו כי היא השלימה את מנין הע' נפש אשר מנין זה הוא בגי' יו"ן, ואכמ"ל בביאור הענין [וזהו ענין מה ששלח יוסף ליעזרע"ה יין ישן (מגילה טז), להורות על הע' נפש שעתידים להיכנס עמו למצרים. וכן יו"ן ישן הוא בגי' נפש', להורות כי זה היין הוא המספר של הנפשות]. והרי היין צריך שמירה של חותם בתוך חותם (ע"ז לא), ו'חותם' הוא אותיות 'חומת'. ולכן יוכבד שהשלימה למנין יין נולדה 'בין החומות', להורות על שמירתו זה היין בחותם בתוך חותם.

מנע רגלך מנתיבתם: די השפעה פון אן אומפאסיגער חבר אין עבודת ה'

א. אל תלך בדרך אתם: שטיין ווייט פון א פארדאבענעם בחור

אסאך זאכן טוט נישט א מענטש צוליב די פרעשור פון דער סביבה | דער רצון צו געפעלן פאר ארומיגע איז א גוטער טבע | דאס ברענגט שלום ורעות | אמאל איז דאס א נסיון | מען דארף גיין כנגד הטבע צוליב רצון ה' | פון א פארדארבענעם בחור דארף מען אנטלויפן כמטחוי קשת - נאך איידער מען זאגט פארן משגיח | דער וואס איז שוואך אין לערנען דארף א שמירה יתירה | מען דארף לאזן וויסן פאר דער הנהלת הישיבה

ב. לרעך כמוך: חבר זיך מיט דיינס גלייכן

דער בחור וואס גייט אריין אין עבודת ה' האט א פראבלעם מיט זיינע אמאליגע חברים | זיי ווילן אים אוועקנעמען פון עבודת ה' | עס איז שווער, אבער למען השם מוז ער זיי אפלאזן | טאמער א צווייטער בחור האט נישט דיינע השגות איז א שאד ער זאל דיר אפהאלטן פון גיין שנעלער | טאמער יענער האט נישט דיינע כשרונות אין לערנען איז א שאד אז ער זאל דיר אפהאלטן פון שטייגן אין לערנען | מען מוז אויך טון חסד מיט שוואכערע בחורים | דאס איז אבער נישט דער עיקר מצוה פון א בחור | א בחור איז נישט קיין חסד וואלאנטור - ער דארף מאכן זיכער צו שטייגן אין לערנען | פרגע דין רבין וואס צו טון | זיך אפלערנען פון ביזנעס גלייט

ג. אנא עבדא דקודשא בריך הוא: א קנעכט האט נישט קיין אייגן מציאות

עס איז נישט גרינג אפצוהאקן מיט א נאנטער חבר | א איד דארף זיין גרייט צו טון וואס אימער דער רבש"ע וויל פון אים | דאס פארלאנגט מען פון יעדן איד | אלע נסיונות איז נאר דאס צו אונטערזוכן | א קנעכט וואס לאזט זיך איבער איין זאך וואס ער פאלגט נישט - איז בכלל נישט קיין קנעכט | דער לימוד פון מסית ומדיח - א חבר וואס ער האט אים ליב ווי זיך אליינס | אין איין מינוט דרייט ער אויס דעם היטל און וויל מען זאל אים הרג'ענען | דער מוסר השכל וואס איז נוגע אין אונזער לעבן | די צדיקים האבן געהאט א טבע פון ווייכקייט און מיט מסירת נפש האבן זיי מקנא געווען קנאות ה' צבקות | די וואס זענען נישט געווען קנאים איז נישט מחמת טבע | שמאי איז בטבע א פריינטליכער און דעם גר האט ער מרחק געווען

א.

אל תלך בדרך אתם: שטיין ווייט פון א פארדאבענעם בחור

דער דרוק פון טון וואס יעדער טוט

דער מסילת ישראל רעדט ארום אין פרק ה', אז איינער פון די גרויסע מפסידים אין עבודת ה' איז דער ענין פון 'חברים'. וואס א מענטש זוכט צו געפעלן פאר די ארומיגע מענטשן, ווייל ער וויל גוט אויסנעמען און זיך איינגלידערן אין דער סביבה, און טאמער וועט ער זיין אן עובד ה', וועט מען חזק מאכן פון אים און ער וועט נישט זיין א חלק פון די גרופע. דאס קען ברענגען אז א מענטש זאל אסאך מאל טון פארקערט פון וואס ער האלט פאר ריכטיג, אלעס ווייל ער וויל נישט מוותר זיין אויף די חברים. און וויפיל ער וועט וויסן די גרויסע נחיצות פון עבודת ה', דאך וועט ער עס נישט אויספירן בפועל אויס בושא פאר זיינע חברים און סביבה. דערפאר דארף מען לייגן אן עקסטערן דגוש דערויף, צו צוזאמנעמען כוחות הנפש צו טון וואס איז ריכטיג און נישט קוקן וואס יענער וועט זאגן דערויף.

די פאזיטיווע זייט פון וועלן געפעלן ביי דער סביבה

אינאמת'ן איז דאס בכלל נישט קיין לייכטע זאך צו טון. יעדער מענטש גלייכט צו האבן א גוטן קשר מיט אנדערע מענטשן, יעדער מענטש זוכט צו זיין אנגענומען און מרוצה ביי זיינע ארומיגע. וואס דאס איז נישט קיין שלעכטע זאך, פארקערט, עס איז א גוטע טבע וואס דער רבונן של עולם האט אריינגעלייגט אינעם מענטש, כדי אז דאס זאל גורם זיין אז מענטשן זאלן האבן שייכות מיט אנדערע מענטשן סיי בכלליות - מיט שכנים און סביבה, און סיי בפרטיות - אז מענטשן זאלן האבן נאנטע חברים און זיך לעבן גוט איינער מיטן צווייטן, וואס דאס איז

טבעיות'דיגע משיכה וואס ער האט צו זיינע חברים - וואס ער וויל נישט זיין אנדערש ווי זיי - און ער זאל גיין נגד הטבע! ער זאל דוקא אפלאזן זיין חבר אדער חבורה - ווייל דאס שטערט אים אין אידישקייט.

יענער איז פארדארבן! האק שנעל אפ אלע קשרים מיט אים

היינטיגע צייטן איז דאס זייער א וויכטיגע זאך צו וויסן, ווייל עס קען זיך ליידער מאכן זייער אפט, אז א וואוילער בחור זאל האבן א חבר, וואס יענער איז לא עלינו פארדארבן געווארן, בפרט אין עניני קדושה, און יעצט זוכט ער צו פארדארבן אנדערע רחמנא ליצלן, ער קומט צו אים און הייבט אים אן מפתה זיין. דארף מען וויסן קלאר: מען מוז גלייך אפהאקן מיט יענעם! מען מוז זיך אינגאנצן אפטיילן פון יענעם און נישט האבן מער קיין שייכות מיט אים! דאס איז די ערשטע זאך.

לאז וויסן פארן משגיח

דערנאך מעג מען אויך זאגן פארן משגיח אדער ראש ישיבה אז מען דארף זיך אפגעבן און מטפל זיין מיט דעם בחור. מיט דעם קען ער ראטעווען דעם בחור אליינס און בעיקר אסאך אנדערע בחורים; ווי מען זעט אסאך מאל אין ישיבות אז איין פארדארבענער בחור קען קאליע מאכן אזויפיל אנדערע בחורים, בפרט ווען עס רעדט זיך פון עניני קדושה, דערפאר איז זייער וויכטיג צו מעלדן פאר דער הנהלת הישיבה אז עס געפונט זיך אזא בחור. אבער דאס דארף זיין דער צווייטער שריט - נישט דער ערשטער שריט! דאס הייסט, אז

א געבענטשטע זאך פאר דער בריאה; ווי דער פסוק זאגט (תהלים קל"ג א'): "הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד". און ווי מען זעט אז די תורה שטעלט אוועק ספעציעלע מצוות בין אדם לחברו, אז א מענטש דארף זיין פריינטליך צום צווייטן, ער דארף האבן גוטע מדות, ער דארף יענעם מקבל זיין בסבר פנים יפות וכדומה. ממילא איז דאס נישט קיין שלעכטע טבע - אז א מענטש וויל געפעלן ביי זיינע ארומיגע - נאר עס איז א גוטע טבע וואס דער רבונן של עולם האט מטביע געווען אין דער וועלט.

די נעגאטיווע זייט פון דער טבע פון חבר'שאפט

פונקט ווי יעדע טבע - וואס איז באשאפן געווארן אויף גוטנס, פארמאגט אבער אויך א שלעכטע זייט, וואס דאס איז א תוצאה פונעם 'חטא עץ הדעת', וואס דעמאלט איז אלעס געווארן 'מעורב טוב ורע', איז אזוי אויך מיט דער דאזיגער טבע, אז כאטש עס איז טאקע באשאפן געווארן פאר א גוטער ציל, קען עס אבער אסאך מאל דינען אלס נסיון! אמאל איז דא וואס דער רבונן של עולם פארלאנגט פון א מענטש אז ער זאל דוקא אוועקלייגן זיין

פרק ה'

הַמִּפְסִיד הַשְּׁלִישִׁי, הוּא הַחֲבֵרָה, דְּהַיְנוּ, חֲבֵרַת הַמִּפְשָׁיִם וְהַחֲוִטָּאִים, וְהוּא מֵה שֶׁחֲבֵרָתוֹ אֹמֵר (משלי יג, כ), "וְרַעְיָה כְּסִילִים וְרוּעִי, כִּי הִנֵּה אָנוּ רוּאִים פְּעֻמִּים רַבּוֹת, אֲפִלּוּ אַחֵר שְׂנֵאתָאֲמַת אֲצִל הָאֲדָם חֹבֶת הַעֲבוּרָה וְהַזְהִירוֹת בָּהּ, יִתְרַפֵּה מִמֶּנָּה אוּ יַעֲבֹר עָלֶיהָ דְּכָרִים מִמֶּנָּה, כְּדִי שְׂאֵל יִלְעָגוּ עָלָיו חֲבֵרָיו אוּ כְּדִי לְהִתְעַרֵּב עִמָּהֶם

א בחור דארף וויסן אז זיין עיקר מצוה איז צו שטייגן אין לערנען!... א בחור האט איין הויפט פליכט וואס דאס דארף ער זען צו טון מיט אלע כוחות: ער דארף ליגן ראשו ורובו אין תורה און וואקסן א תלמיד חכם!

~

אויב איז דאס א חברותא וואס טויג נישט פאר מיר - דארף איך פרעגן א מדריך אין עבודת ה'... א מגיד שיעור, א רבין וכדומה. מען דארף פרעגן: צי יעצט איז טאקע רצון ה' צו טון חסד אדער נישט? אפשר יעצט דארף מען זיך נעמען אן אנדערע חברותא?! און אויב זאגט ער טאקע אז מען דארף אפלאזן דעם בחור, דארף מען זיך פארלאזן אויף אים

א בחור טאר נישט ווארטן ביז ווילאנג ער וועט רעדן צום משגיח דערוועגן און זען וואס דער משגיח קען דא העלפן, און ביז דערווייל וועט ער בלייבן א חבר מיט יענעם בחור. נאר ער מוז באלד טון צו דער זאך, זיך צוזאמענעמען אלע כוחות הנפש און ענדיגן מיט דער חבר'שאפט - אפילו טאמער ער האט נאכנישט קיין הילף פון קיינעם, ווייל ער האט נאכנישט גערעדט דערוועגן צום משגיח! ער דארף וויסן אז ער דארף באלד אנטלויפן פון אזא חבר ווי פון פייער! ער זאל נישט האבן מער קיין שום מגע ומשא מיט אים!

פירצה קוראה לגנב

עס מאכט זיך אמאל א בחור וואס ער איז שוואך אין הבנה אדער אין התמדה. ער איז א פיינער בחור, אבער ער האלט נישט מיט די לימודים אינגאנצן. און אפילו ביי א בחור וואס איז בדרך כלל יא מצליח אין די לימודים, אבער עס קען זיך מאכן אמאל א שוואכער

צייט וואס עס לערנט זיך אים נישט און ער איז נישט אזוי מצליח אין לערנען. ביי אזא בחור, איז דער ענין פון 'הרחק מחבר רע' אסאך א גרעסערער עיקר, ווייל די סכנה אויף אים איז אסאך גרעסער. ווייל אזא בחור איז דאך געפאלן ביי זיך שפירנדיג אז ער איז נישט אין פלאץ, ער האט נישט געהעריג וואס צו טון אין ישיבה, יעדער איינער קאכט אין לערנען און נאר ער איז ארויסגעפאלן, ממילא איז אים די גאנצע ישיבה א גיהנום... ממילא נעמט נישט לאנג ביז ווען א שלעכטער חבר קומט צו אים, און טרעפט א פתח ווי אריינצוגיין און אים געבן א כאפ אן. יענער בחור ליגט שוין אפשר טיף טיף אין אינטערנעט און אין אלע מיני שאלות ותחיתות, און אונזער בחור איז א פיינער בחור וועלכער איז גראדע נישט מצליח אין לערנען, נאר די איינציגע צד השוה צווישן זיי ביידע איז, אז ביידע האבן נישט וואס צו טון מיט דער

ב.

לרעך כמוך: חבר זיך מיט דיינס גלייכן

לאזט אים נישט לעבן, ער מוטשעט אים, און צוליב דעם ווערט זיין גאנצער גאנג אין עבודת ה' אראפגעשלעפט. דא קומט אויך אריין דאס וואס דער מסילת ישרים רעדט ארום אז מען דארף זיך נישט לאזן פון א חבר. אודאי זאל ער נישט אפהאקן מיט אים, נאר פארקערט ער דארף אביסל רעדן מיט דעם שוואכן בחור - אבער עס דארף זיין מיט א גבול! ער מוז מאכן זיכער אז ער האט זיך זיין אייגענעם לעבן! ער זאל קענען שטייגן אין עבודת ה' לויט וויפיל זיינע כוחות און השגות קענען אים טראגן!

נעם א חברותא מיט וועמען דו וועסט קענען שטייגן אין לערנען

אזוי איז אויך אין לערנען. עס איז פארהאן א בחור מיט א גוטן קאפ, ער פארשטייט גוט א סברא, און ער יאגט אן מער בכמות און באיכות. דערנאך איז פארהאן א בחור מיט א שוואכן קאפ, וואס יעדעס שטיקל גמרא דויערט לענגער ביז ער פארשטייט עס, און ער קומט נישט אן צום עומק הסברא. און דער שוואכער בחור בעט זיך ביים גוטן בחור אז ער וויל לערנען מיט אים בחברותא. דא איז אויך נוגע די אזהרה פונעם מסילת ישרים, ווייל דאס איז זיכער נישט קיין תועלת פארן גוטן בחור! ער וועט דורכדעם דערלייגן אים פון כמות און איכות - וואס ער וואלט געקענט אנקומען! אודאי דארף מען טון גמילות חסד און לערנען מיט א שוואכן בחור, אבער עס דארף זיין מיטן ריכטיגן מאס! א בחור דארף וויסן אז זיין עיקר מצוה איז צו שטייגן אין לערנען! ער איז נישט דא אין ישיבה נאר צו העלפן שוואכע בחורים! פארדעם וואלט ער דאך געקענט גיין עוסק זיין אין גמילות חסד, עס פעלט נישט קיין חסד ארגאניזאציעס וואו מען קען טון חסד, נאר דאס איז נישט די מצוה פון א בחור! א בחור האט איין הויפט פליכט וואס דאס דארף ער זען צו טון מיט אלע כוחות: ער דארף ליגן ראשו ורובו אין תורה און וואקסן א תלמיד חכם!

ער ווייסט נישט וויאזוי מען זאגט 'ניין'

עס איז נישט אייביג לייכט צו זאגן פאר א חבר: "איך קען נישט זיין דיין חברותא", אדער

צייט, ביידע זענען נישט א חלק פונעם 'ריתחא דאורייתא' וואס עס קאכט זיך אין היכל הישיבה, ממילא איז דא א שטיקל שפראך צווישן זיי. א ווארט אויף א ווארט, און דער אויבערשטער זאל שומר ומציל זיין.

די שמירה וואס א שוואכער בחור דארף האבן

דעריבער, א בחור וואס איז שוואך אין די לימודים, דארף אסאך מער נזהר זיין אין דעם ענין פון שטיין ווייט פון א שלעכטן חבר. ער דארף האבן א געוואלדיגן זהירות און זיין זייער וואך אויף דעם, ער דארף דאס זייער גוט וויסן און נישט מסיח דעת זיין דערפון צו שטיין אויף דער וואך און זען מיט וועמען ער רעדט, און ווי נאר ער זעט אז דער בחור וואס קומט צו שמועסן מיט אים, רעדט נישט ווי א ירא שמים, ער שמעקט נאר פון עפעס וואס טויג נישט - זאל ער שוין באלד אויפהערן רעדן מיט אים און אפהאקן מיט אים.

זיך ארויסצודרייען פון אים. בפרט, ביי בני תורה און עובדי ה' וואס זיי זענען געווענליך ווייכע מענטשן וואס עס איז זיי שווער צו זאגן 'ניין'. און בעצם קומט עס טאקע פון א גוטע מדה, וואס בני תורה זענען 'שפל ברך', זיי זענען נישט קיין בעלי גאווה וואס שטעלן זיך אויף יעדע זאך; ווי מען רופט עס אויף ענגליש טאָף (שטייף), נאר זיי זענען לייכטע מענטשן וואס זענען שנעל מוותר, זיי זוכן צו טון א טובה פאר יענעם און ארויסגיין פון זייער וועג פאר א צווייטן. און אזוי זאגן טאקע חז"ל (קידושין מ'). אז א מענטש דארף זיין א 'טוב לבריות', און 'רך כקנה' (תענית כ:). - ווייך און לייכט.

זיך לערנען פון די ביזנעס לייט

עס איז טאקע א גוטע זאך אז א בן תורה איז ווייך, אבער עס איז פארהאן אסאך מאל ווען מען דארף יא זיין שארף! עס איז פארהאן אמאל וואס מען טאר זיך נישט לאזן שלעפן ביי די נאז פון יעדן איינעם! עס איז פארהאן אסאך מאל וואס מען דארף האנדלען ווי א ביזנעס מאן; ווי דער מסילת ישרים זאגט (פרק ג) אז עבודת ה' איז גארנישט ווייניגער ווי א ביזנעס. און מען דארף ארויסנעמען א מוסר השכל אין עבודת ה' - פון ביזנעס לייט און ארבעטער וואס זענען עוסק אין מילי דעלמא פאר פרנסה. אין דער וועלט פון ביזנעס, ווען איינער וויל עפעס א טובה פון אים וואס וועט שאדטן פאר דער ביזנעס - איז נישטא קיין תירוץ און קיין מעשיות! למשל, טאמער ער האט אויפגענומען אן ארבעטער, און ער זעט אז ער טויג נישט, ער טוט נישט גוט זיין דזשאב - וועט ער אים באלד אפזאגן! אדער למשל, איינער טראגט אים אן א ביזנעס דיל (געשעפט), וועט ער קוקן בלויז צי עס לוינט זיך אים אדער נישט. און אפילו אויב יענער דארף דאס געבען האבן ממש אויף לחם לאכול און ער וויל זייער שטארק אז די געשעפט זאל דורכגיין, וועט עס קיין איין ביזנעס מאן נישט נעמען אין חשבון! אויב פאר מיר איז דאס נישט קיין גוט געשעפט, אדער איך האלט אז אין קען טון א בעסערן געשעפט, איז נישט! איך שליס נישט אזא געשעפט!

א ביזנעס חשבון אין עבודת ה'

א בחור מעג זיך מאכן אזא סארט 'ביזנעס חשבון'. 'דער שוואכער בחור וויל אז איך זאל לערנען מיט אים, און דורכדעם וועל איך דערלייגן פופציג פראצענט פון מיינע הכנסות אין תורה, א ביזנעס מאן וואלט דאס אמאל געטון?! זיכער נישט! איז פארוואס זאל מייך תורה זיין ווייניגער ווי ביזנעס?!'. אודאי דארף נישט א בן תורה זיין אזוי שארף ווי א ביזנעס מאן, א בן

תורה דארף טון חסד, ער דארף יא אינזיך האבן א צווייטן און זיך רעכענען מיט יענעם, אבער מען דארף נישט זיין קיין שלמזל! מען דארף זיך נישט לאזן פון יעדן איינעם! מען דארף וויסן אז מען דארף מצליח זיין אין עבודת ה'! אויב איז דאס א חבורתא וואס טויג נישט פאר מיר - דארף איך פרעגן א מדריך אין עבודת ה'! מען דארף פרעגן אן עצה ביי איינעם וואס מען קען זיך פארלאזן אויף אים, ווי א משגיח,

ג.

אנא עבדא דקודשא בריך הוא: א קנעכט האט נישט קיין אייגן מציאות

די שוועריקייט זיך צו דערווייטערן פון חברים

וויפיל מען רעדט אז מען דארף זיך דערווייטערן פון א חבר וואס טויג נישט און ברענגט שאדן אין עבודת ה', איז עס דאך שווער צו טון, עס איז קעגן די טבע פונעם מענטש. דערפאר דארף מען זיך מחזק זיין און וויסן אז דאס איז א נסיון ווי אלע נסיונות און מען מוז זיך צוזאמנעמען די כוחות און עומד זיין בנסיכון.

א נסיון איז אן אונטערזוכונג צי ער איז א געטרייער עבד

יעדער איד גייט דורך פארשידענע נסיונות אין לעבן. אבער באמת זענען אלע נסיונות בלויז איין נסיון - דער 'דרויסנדיגער פארעם' פונעם נסיון טוישט זיך טאקע, אבער דער 'פנימי' דיגער מבחן פונעם נסיון איז אייביג די זעלבע: צי ביסטו אן ערליכער איד אדער נישט? צי ביסטו א געטרייער עבד ה' אדער נישט? ווייל א מענטש דארף קענען טון 'אלעס' פארן רבונו של עולם! דער רבונו של עולם פארלאנגט פון יעדן איד, אז ער זאל זיין גרייט צו פאלגן וואס אימער דער רבונו של עולם וועט אים הייסן! און טאמער א מענטש איז נישט גרייט צו פאלגן איין זאך וואס דער אויבערשטער הייסט, מיט דער טענה אז עס איז צי שווער פאר אים, איז דא א טענה צו אים: דאס איז דאך רצון ה'! ווי איז שייך צו זאגן איך קען נישט טון רצון ה'?! ווי דער רבינו יונה זאגט (שערי תשובה שער א' ו'): אויב וועט א קנעכט זאגן פאר זיין אהר: 'איך וועל דיר פאלגן אלץ וואס דו וועסט מיר הייסן - אויסער איין זאך! דאס איז מיר צו שווער און איך קען דיר נישט פאלגן מיט די איינציגע זאך!'. איז ער אינגאנצן נישט קיין עבד! עס איז נישטא אזא זאך ווי א 'האלבער קנעכט' אדער א 'דריטל קנעכט'. ווייל א קנעכט מיינט אז ער האט אינגאנצן אויפגעגעבן אויף זיך! ער האט נישט קיין אייגענעם מציאות! און טאמער קען ער זאגן פאר זיין האר אז 'דאס קען ער נישט טון', מיינט דאס אז ער איז נאך אין זיין אייגענעם רשות! אויב ער נעמט זיך אויס אז ער וועט נישט פאלגן 'אלעס' - מיינט דאס אז ער איז זיין אייגענער בעל הבית! דאס הייסט, אפילו ווען ער פאלגט יא זיין האר מיטן גרעסטן מאס געטריישאפט - פאלגט ער נאר ווייל 'ער' וויל יעצט פאלגן! אבער ער האט קיינמאל נישט 'מקבל מרות' געווען! ער איז בכלל נישט קיין 'עבד'! און דאס איז דער כלל פון אלע נסיונות, מען אונטערזוכט דעם מענטש צי ער איז אן 'עבד' פארן רבונו של עולם, ווייל אן עבד ה' דארף זיין גרייט צו טון רצון ה' - אין אלע אומשטענדן און אין אלע אומנים - אפגעזען ווי שווער עס איז!

די פרשה פון מסית ומדיח

דער מסית ישרים ברענגט אראפ עטליכע פסוקים אין משלי אויף דעם ענין פון זיך דערווייטערן פון א שלעכטן חבר. אבער אינאמת'ן, דער עצם ענין פון זיין שארף צו א חבר און קענען אפהאקן מיט יענעם פון איין מינוט אויפן צווייטן - איז ממש אן אפגען פרשה אין דער תורה - וואס די תורה פארלאנגט פון יעדן איד צו זיין גרייט אויף אזא מציאות. כאטש וואס די תורה רעדט טאקע פון א קיצוניות'דיגן פאל - זעט מען אבער דערפון אז די תורה פארלאנגט פון א איד צו האבן אין זיך די מדה פון אפהאקן מיט א גוטן חבר צוליב רצון ה'. עס שטייט אין פסוק (דברים י"ג ז'): "כי יסיתך אחיך בן אמך רעך אשר כנפשך" - דו וועסט האבן א גוטן חבר, וואס ער איז ממש 'כנפשך'! דו ביזט אזוי דבוק אין אים און דו האסט אים אזוי ליב - ממש ווי דיר אליינס! און ער איז 'בן אמך' - דו ביסט געווארן אויפגעצויגן מיט אים פון קינדווייז אן! נו, קען מען זיך שוין פארשטעלן די געוואלדיגע נאנטקייט צווישן די צוויי חברים, זאגט אבער די תורה: 'כי יסיתך' - טאמער ער וועט דיר קומען צורעדן צו דינען עבודה זרה, "לא תחמול ולא תכסה עליו" - זאלסטו גיין מעיד זיין פארן בית דין אז ער איז א 'מסית ומדיח', און דו זאלסט זען אז בית דין זאל אים געבן סקילה! ער איז טאקע געווען ביז יעצט דיין בעסטער חבר, אבער יעצט זאלסטו ווערן אן אכזר צו אים! דו טארסט גארנישט רחמנות האבן אויף אים! פון איין מינוט אויפן צווייטן מוזטו ווערן פון א נאנטער חבר - צו א שונא וואס זוכט זיין טויט!

קיינער קומט נישט בעפאר דעם רבונו של עולם

דער לימוד וואס עס שטייט דא אין דער פרשה איז, אז אפילו אויב דו ביזט נאנט צו אים ממש 'כנפשך', אבער מיטן רבונו של עולם ביזט נענטער ווי מיט אים! דיין גרעסטע געטריישאפט דארף זיין צום רבונו של עולם! ממילא, וואס הייסט אז דו קענסט נישט אויפגעבן דיין אהבת חברים פאר אהבת ה'! דו ביזט מער געטריי צו אים ווי צום רבונו של עולם! דאס איז דאך די 'אלף בית' פון אן עובד ה', אז פארן רבונו של עולם איז מען גרייט אוועקצוגעבן אלעס אין דער וועלט.

זיך אפרייסן פונעם נאנטסטן חבר - פארן אויבערשטן

כאטש וואס דער מדובר וואס מיר רעדן דא, איז נישט דוקא פון א פארדארבענעם חבר וואס איז מסית ומדיח צו עבירות רחמא ליצילן, אבער

א ראש ישיבה, א מגיד שיעור, א רבי'ן וכדומה. מען דארף פרעגן: צי יעצט איז טאקע רצון ה' צו טון חסד אדער נישט? אפשר יעצט דארף מען זיך נעמען אן אנדערע חבורות?! און אויב זאגט ער טאקע אז מען דארף אפלאזן דעם בחור, דארף מען זיך פארלאזן אויף אים און פארשטיין אז די חבורתא'שאפט וועט נישט זיין קיין טובה אין תורה און עבודת ה'.

נקודות:

אויב ער נעמט זיך אויס אז ער וועט נישט פאלגן 'אלעס' - מיינט דאס אז ער איז זיין אייגענער בעל הבית! דאס הייסט, אפילו ווען ער פאלגט יא זיין האר מיטן גרעסטן מאס געטריישאפט - פאלגט ער נאר ווייל 'ער' וויל יעצט פאלגן! אבער ער האט קיינמאל נישט 'מקבל מרות' געווען! ער איז בכלל נישט קיין 'עבד'!

פארן רבונו של עולם איז נישטא אזא תירוץ ווי: 'איך קען נישט', אדער 'עס איז מיר שווער', מען דארף קענען טון אלעס פאר רבונו של עולם! אז רצון ה' איז מען זאל זיין שארף - דארף מען זיין שארף!... דארף מען דאס טון כאטש דאס איז לפי טבעם ממש מסירות נפש

דאך דארף מען ארויסנעמען א מוסר השכל פון דער פרשה, אז אויב דער חבר איז 'כלפי מיר' א שלעכטער חבר, איך האב נישט קיין תועלת אין עבודת ה' פון אים, נאר פארקערט, עס איז קלאר אז ער שאדט מיר אין עבודת ה', ער ברענגט מיר אראפ, בפרט אז מען הערט דאס נאך פון א רבי'ן אדער משגיח וואס זאגט קלאר: "דו זאלסט זיך נישט חבר'ן מיט אים! עס איז נישט גוט פאר דיר!". דארף מען וויסן אז אויף אזא פאל זאגט אויך די תורה, אז מיט אזא חבר טאר מען זיך נישט חבר'ן! מעג ער זיין 'כנפשך' - דארפסטו מקיים זיין דעם 'אהבת את ה' אלקיך בכל נפשך' און זיך אפטיילן פון אים צוליב געטריישאפט פארן רבונו של עולם.

כאשר אלך תלך ושמ נקבר...

בפרט ווען עס האנדלט זיך פון א פארדארבענער בחור וואס אסאך מאל איז שווערער אפצוהאקן מיט אים, ווייל ער לאזט זיך נישט אזוי שנעל. ווייל געווענליך איז די טבע פון א שלעכטן חבר אז ער וויל אריינשלעפן ווי מער בחורים אין זיין חבורה. ער האט אזא ציל: "אויב איך טויג נישט - זאל יענער אויך נישט טויגן! וואס הייסט?! איך וועל בלייבן אונטן און יענער וועט זיין אויבן?! ניין! תמות נפשי עם פלשתים! זאל יענער אויך טיילן מיין גורל!". אבער מען דארף גיין מיט עזות דקדושה און מקיים זיין דעם 'לא תחמול ולא תכסה עליו', און זיך צושיידן פון א שלעכטן חבר.

צדיקים זענען געווען שארף - שלא כתכונת נפשם

דעם ענין האט מען געזען ביי אסאך צדיקים - במשך אלע דורות - וועלכע זענען געווען גרויסע 'קנאים'. טאמער זיי האבן נישט גורס געווען איינעם, זיי האבן געהאלטן אז יענער איז זיך טועה און טוט נישט ריכטיג - האבן זיי לוחם געווען אנטקעגן יענעם מיטן גאנצן שארפיקייט! זיי האבן יענעם געלאזט וויסן זייער התנגדות, זיי האבן געברענט און געקאכט קעגן יענעם, זיי האבן גערעדט קעגן יענעם און אים גערודפ'ט וכדומה. זייער אסאך פון די קנאישע צדיקים זענען בטבע געווען זייער פריינדליכע און ווייכע מענטשן, זיי זענען געווען גוטע מענטשן בטבע, און דאס גאנצע קנאות זייערע - איז געווען א שטיק מסירת נפש! ער וואלט זייער הנאה געהאט צו זיין גוט מיט יעדן איינעם, עס איז דאך א מחיה אז מען קען זיצן און פארברענגען מיט יענעם, מען קען זיך זאגן א גוט ווארט און זיך האלטן גוט איינער מיטן אנדערן - צי מיט אנדערע מנהיגים, צי מיט סתם 'יחידים וכדומה' - עס וואלט אים געווען זייער בא'טעמ'ט און רואיג.

נאר וויבאלד ביי זיי איז אויסגעקומען - נישט מצד זייער מדה, נאר מצד זייער אמת - אז דער רצון ה' איז, אז זיי זאלן זיין שארף - האבן זיי נישט געקוקט אויף גארנישט! ווייל פארן רבוננו של עולם דארף מען קענען אלעס טון! פארן רבוננו של עולם איז נישטא אזא תירוץ ווי: 'איך קען נישט', אדער 'עס איז מיר שווער', מען דארף קענען טון אלעס פאר רבוננו של עולם! אז רצון ה' איז מען זאל שארף - דארף מען זיין שארף! אז רצון ה' איז מען זאל יענעם רודפן - וועט מען יענעם רודפן! אז רצון ה' איז מען זאל יענעם אנשרייען ווען מען באגעגנט זיך מיט יענעם - דארף מען דאס טון כאטש דאס איז געווען לפי טבעם ממש מסירות נפש.

די צדיקים האבן אלעס געמאסטן על פי תורה - נישט לויט זייער תכונת הנפש

אודאי זענען אויך געווען צדיקים וואס זענען נישט געווען קיין קנאים, אבער דער פשט איז נישט אז זיי זענען געווען אזעלכע סארט ווייכע מענטשן און זיי האבן נישט געקענט טון קיין קנאישע מעשים צוליב זייער טבע, נאר פשט איז אז זיי איז אויסגעקומען - נאך זייער התבוננות - אז רצון ה' איז אז מען זאל זיין פריינטליך מיט יעדן איינעם, צי ווייל מען וועט מער אויפטון אויף דעם אופן, צי ווייל דאס איז נישט זייער עבודה וכדומה, אבער על כל פנים עס איז זיי אזוי אויסגעקומען - מצד האמת, און דערפאר זענען זיי נישט געווען קיין קנאים - און נישט ווייל עס איז זיי געווען שווער. ווייל פארן רבוננו של עולם דארף מען קענען טון אלעס! אברהם אבינו האט געקענט שחט'ן זיין זון - נאר ווייל דער רבוננו של עולם וויל אזוי! מיר אלע זענען דאך קינדער פון אברהם יצחק יעקב, נו דארפן מיר אלע קענען טון פארן רבוננו של עולם אלעס וואס ער וויל.

געווענליך פריינטליך - אבער אמאל שטרענג און הארט

א דמות ראיא דערצו זעט מען אין דער גמרא (שבת ל"א), אז א גר איז געקומען צו שמאי זאל אים אויסלערנען כל התורה כולה אויף איין פוס, האט ער אים געזאגט גיי דיר לחיים ולשלום... פון דער אנדערער זייט זעט מען אין אבות (פ"א מ"ט): "שמאי אומר הוי מקבל את כל אדם בסבר פנים יפות" - שמאי'ס מדה איז געווען, צו מקבל זיין יעדעם בסבר פנים יפות, מיט א פרייליכן שמייכל. קומט אויס אז שמאי איז געווען זייער א פריינטליכער מענטש. אבער ווען דער גר איז געקומען, האט שמאי געהאלטן 'על פי חשבון' אז מען דארף אים מרחק זיין! דערפאר האט ער אים געגעבן א פארקערטע אויפנאמע ווי 'סבר פנים יפות'. זעט מען פון דעם אז קנאות קומט נישט סתם פון שארפייטיג, נאר עס קען זיין גאר פריינטליכע און ווייכע מענטשן, נאר וויבאלד עס איז זיי אויסגעקומען, אז דאס וויל דער רבוננו של עולם פון זיי, האבן זיי זיך מוסר נפש געווען קעגן זייער טבע און ארויס אין א מלחמת אש דת קעגן די עוברי עבירה.

אשר בגלילות שינאווא היה דר יהודי כפרי פשוט מאד שהחזיק 'גיט' (פאר"ם, חוה) לפרנסתו, פעם אחת היתה אחת מפרותיו כורעת ללדת (האט זיך געקאלט) באמצע הלילה, והיתה מקשה מאד לילד עד שהגיעה לסכנת מות. הגיעה אשתו של הכפרי אליו בטענות ותביעות, למה אינו עושה דבר למען פרתו העומדת למות. אבל מה היה לו לעשות בשעת לילה מאוחרת כזאת, ולא היה מי שיוכל לעזור לו. אבל אשתו צעקה עליו שהוא מוכרח להושיעה, ולא נחה דעתה עד שגירשה אותו מן הבית שילך ויחפש מה לעשות למען פרתם, ולא ישוב לביתו בלי עצה. ע"כ לקח הכפרי את סוסו ועגלתו ונסע לשינאווא להזכיר את צרתו אצל הרה"ק משינאווא.

כאשר הגיע לשינאווא כבר עלה השחר, ועד שהגיע זה הכפרי לביהמ"ד כבר התחיל הרה"ק משינאווא את תפלתו. הרה"ק הכפרי לעצמו מה יכול הוא לעשות עכשיו, והרי הרבי מתפלל וא"א לדבר אליו, עד שהחליט כי יעמוד בביהמ"ד ויביט על תפלתו של הרבי. והנה בכל יום כאשר היה הרה"ק משינאווא מגיע בתפלת שמונה עשרה לתיבת 'והנורא', היה רועד באימה וצוהק בקול 'והנורא! וכך גם היה באותו היום כעוד לו היה הכפרי עומד ומביט בו. והיה כאשר רק שמע הכפרי את תיבת 'והנורא' מפורש יוצאת מפי הרה"ק משינאווא בקדושה ובטהרה, נרעש עד מאד מן הדבר, וחדרה לעומק לבבו, עד שהחליט כי הוא משליך מאחריו את כל ענייני עוה"ז, ומעתה לא יהיו לו בעולמו כי אם תורה ותפלה. ואכן תיכף אחר התפלה התיישב בביהמ"ד ללמוד, וכך המשיך ולמד והתפלל כל אותו היום, וכמעשהו באותו היום כך המשיך ביום המחר, כי עזה היתה החלטתו לישב בבית ה' כל ימי חייו.

אחר שעברו כמה ימים ולא חזר לביתו, התחילו בני משפחתו לחפש אחריו בין הכפרים והעירות אשר בסביבה, עד שהגיעו לשינאווא ומצאוהו שם. ניגשו אליו קרוביו לשאול מה אירע עמו, ענה להם: 'הרי אני לומד כאן, ומה רע בדבר?' חזרו ושאלו אותו מה אירע לו שהוא נוהג כך, ענה להם: 'איך ווייס נישט, איך ווייס נישט... איך האב געהערט דעם 'והנורא' פון דער רב?' (איני יודע דבר... שמעתי את 'והנורא' מהרב...). טענו אליו בני המשפחה כי אין הוא יכול להזניח את בני ביתו כך, אבל הוא בשלו חזר ואומר כי מאחר ששמע 'והנורא' מפי הרבי, אין הוא רוצה לדעת משום דבר אחר זולת תורה ותפלה. נכנסו בני המשפחה בטענות אל הרה"ק משינאווא, והוא הזמין מיד את אותו יהודי לחדרו, ושאלו למה אינו חוזר ונוסע לביתו. אבל גם אליו ענה היהודי: 'דער רב האט געזאגט והנורא... (הרב הרב אמר 'והנורא'...)' ענה לו הרה"ק משינאווא: 'מאך דיך נישט נאריש! גיי אהיים זיי מפרנס דיין בני בית, אויף א שיינעם שבת וועסטו קומען, אדער אויף א יום טוב, אזוי ווי אלע חסידים, ס'איז נישט קיין דרך אזוי! (אל תחששו! שוב לבייתן ופנס את בני ביתך, ולכבוד שבת מיוחדת תבוא לכאן, אל המועדים או שבתות מיוחדות, כמו כל החסידים, אין זה דרך לעשות כן.)' צייט הכפרי לדבריו, אבל מאותו יום והלאה נהפך לאיש אחר, ועלה ונתעלה בתורה ויראה. סיים הרה"ק מבאבוב ואמר: 'איך האב אים שוין געקענט יאהרן שפעטער, איז ער געווען ממש פון די בני עליה אין שינאווא' (אני כבר הכרתי אותו כמה שנים אחר זה המעשה, והיה ממש מבני עליה בשינאווא), וכך נהפך איש כפרי פשוט וגס להיות בן עליה חשוב.

פעם אחת היה הרה"ק משינאווא ז"ע בעיר ראזוואדוב, והגיע לביקור אצל הרה"ק מראזוואדוב ז"ע. כשנסע הרה"ק משינאווא אצל הרה"ק מראזוואדוב ללוותו בדרכו. בהיותם בדרך פנה הרה"ק משינאווא כמה פעמים אל טובביו ושאל אותם אם הם נמצאים עדיין בגלילות הרבנות של ראזוואדוב, ואחר שעברו כבדת דרך ענו לו כי זה עתה כבר יצאו משם. פנה הרה"ק משינאווא אל הרה"ק מראזוואדוב, ושאלו בטענה על כך שבראזוואדוב נוהגים בחוסר כבוד ודרך ארץ כלפי תלמידי חכמים. לפי שהובא לידעתו כי כאשר באים לראזוואדוב עשירים ובעלי יכולת, מקרבים אותם ומשיבים אותם במזרח הביהמ"ד. ואילו כאשר באים תלמידי חכמים שהם עניים ואביונים, אין מקרבים אותם כלל והם יושבים בסוף הביהמ"ד. ושאל הרה"ק משינאווא על כך, היכן הוא כבוד התורה? [ומפני שרצה להוכיח את הרה"ק מראזוואדוב, המתין עד שיצאו מגלילות רבנותו, שלא לזלזל במרא דאתרא].

ענה לו הרה"ק מראזוואדוב ואמר: 'ווען איך בין געווען יונג האב איך נישט געהאט קיין פרנסה, האב איך מתנצל געווען פארן טאטן: האט ער מיך אנגעוואונטשן אז מיינע חסידים זאלן זיין עשירים! נו, אז איך זעה א פארמעגליכער איד, ווייס איך אז דאס איז מיינס א מענטש. אבער ס'קומט א תלמיד חכם, אן ארימאן! שיק איך אים קיין שינאווא...' (בצעירויות לא היה לי פרנסה, והתלוננתי בפני אבי - היה"ק הר"א מדיקוב ז"ע - על כך, ובירכני שהחסידים שלי יהיו עשירים. ולכן אם אני רואה בעל יכולת יודע אני שהוא נמנה על אנשי. אבל אם בא אלי עני ותלמיד חכם! הריני שלוח אותו לשינאווא...).

ובפשטות ביאור העניין הוא, לפי שדרכם של רבנים לבית ראשון היה שהקפידו מאד על 'הצנע לכת' והסתרת המעשים הטובים מעיני הרואים, וכשהגיעו חסידים שהיו אנשי מעלה למחיצתם עשו כל מיני פעולות ותחבולות שאלי יראו אצלם שום עבודה נשגבה וכדומה, ולכן מי שהיה מגיע אל הרה"ק מראזוואדוב בתורת מבקש שמחפש ללמוד אצלו דרכים בעבודת ה' וכדו', מאלו אנשים דייקא רצה להסתתר ולכן היה מרחקם. ואילו אותם 'בעלי בתים', אשר מגיעים רק כדי לשמוע זמירות נאות ונוסחאות נעימות, הרי מה טוב ומה נעים לקרובם...

הרה"ק מהרב"צ מבאבוב ז"ע הי"ד עסק הרבה בחינוך הדור הצעיר כידוע, והרבה להשקיע בהדרכת האברכים והבחורים שהסתופפו בצלו, והיה מרבה לשוחח עמם בדברי יראה וחסידות. בכל ערב כאשר היה פונה לישון היתה לו עבודה מיוחדת בכך, שהיו מתקבצים סביבו אברכים ובחורים והוא היה משוחח עמם בענייני חסידות, ואח"כ היה אומר קרי"ש שעל המטה ברבים. ועל אחת מאותן השיחות סיפר לי הרה"ח ר' משה דוד שטראם ז"ל, כי פעם אחת התחיל בשיחה זו לומר על אדמו"רי דורו, ואמר איזו הערה או הגדרה על כל אחד מהם. אכן על אחד מן האדמו"רים המפורסמים ביותר בדורו לא דיבר דבר, ואף בכלל לא הזכיר את שמו באותה שיחה. האברכים שעמדו מסביבו שמו לב לדבר, והתחילו מלחשים ומרמוזים זה לזה להעיר על כך. עד שהבחין הרה"ק מבאבוב בדבר ושאל את האברכים על מה הם מתלחשים, אמרו לו כי תימה בעיניהם כי הרבי לא הזכיר כלל את אותו אדמו"ר מפורסם.

ענה הרה"ק מבאבוב ואמר להם: 'אונז רעדן מיר יעצט אויף רבי'ס! (אנו מדברים כעת על רבי'ס), והמשיך והסביר להם את כוונתו מה נקרא 'רבי' בעיניו, וביאר זאת ע"פ מעשה שהיה. וכך היו דבריו: באחד מן הכפרים

המשיך הרה"ק מבאבוב ואמר אל האברכים שסבבוהו, כי אחר זה המעשה עלה הבעל דבר לשמים, וטען כי הוא מתפטר מתפקידו, כי מעתה לא יצליח בעבודתו כלל, שהרי: 'יעדעס מאל וואס א קנה וועט זיך קאלבן, וועט מען פארן קיין שינאווא, און מ'וועט הערן 'והנורא', בין איך אויס קאפעלוטש מאכער...' (בכל פעם תאזהר פרה תעמוד ללדת, יסעו לשינאווא, וישמעו שם 'והנורא', ואני אכתבל לגמרי מעבודתך...). סיים הרה"ק מבאבוב כי בשמים קיבלו את טענתו והסכימו לדבריו, ואמרו לו כי אכן מעתה ימשיכו להיות אדמו"רים כאלו אשר אם פרה תעמוד ללדת יוכלו ללכת אליהם, אבל 'והנורא' כבר לא ישמעו שם... וכבן סיים הרה"ק מבאבוב ואמר: 'אונז האבן מיר גערעדט אויף רבי'ס' (אנו דיברנו על רבי'ס), והיינו אשר אותו מפורסם שלא דיבר עליו, היה אכן בעל מופת גדול, אבל 'והנורא' אין שומעים ממנו.